

O‘QISH DARSLARIDA ILMIY OMMABOP ASARLARNI O‘QITISHNING O‘ZIGA XOS XUSUSIYATLARI

To‘ychiyeva Umidaxon
Qo‘qon universiteti talabasi

ANNOTATSIYA

Maqolada fan-ommabop mavzularni sinfda o‘qitishning o‘ziga xos muammolari va imkoniyatlari muhokama qilindi. Ilmiy ommabop asarlarni o‘qitish o‘quvchilarga analitik fikr, ta’limiy maqsadlarni tushuntirish va mustaqil o‘rganish imkoniyatlarini beradi. Maqolada, o‘qituvchilar uchun bu ko‘nikmalar bilan birgalikda foydali bo‘lgan fikr va munosabatlar tahlil qilingan.

Kalit so‘zlar: O‘qish darslari, ilmiy ommabop asarlar, o‘qitish, analitik fikr, ta’limiy maqsadlar, mustaqil o‘rganish.

АННОТАЦИЯ

В статье рассмотрены конкретные проблемы и возможности преподавания научно-популярной темы на уроках. Преподавание научно-популярных работ дает студентам возможности для аналитического мышления, уточнения учебных целей, самостоятельного обучения. В статье анализируются идеи и установки, которые полезны педагогу наряду с этими навыками.

Ключевые слова: Уроки чтения, научно-популярные произведения, обучение, аналитическое мышление, образовательные задачи, самостоятельное обучение.

ABSTRACT

The article discussed the specific problems and opportunities of teaching popular science topics in the classroom. Teaching popular science works gives students opportunities for analytical thinking, clarification of educational goals, and independent learning. The article analyzes the ideas and attitudes that are useful for teachers along with these skills.

Keywords: Reading lessons, popular science works, learning, analytical thinking, educational tasks, independent learning.

O‘qitish jarayonida, ilmiy ommabop asarlarni o‘qitish muhim vaqt talab etuvchi bir mashg‘ulotdir. Bu jarayonda, o‘qituvchilar o‘quvchilarga ilmiy ommabop asarlarni o‘qitishda yordam bera olishadi. Maqolada, bu jarayonni samarali bajarish uchun ilmiy

ommabop asarlarni o'qitishning keyinchalik mustaqil fikr va analitik qobiliyatni rivojlantirishda o'ziga xos xususiyatlari ko'rsatiladi.

Ilmiy ommabop asarlarni o'qitishda muhim qadam, ilmiy tadqiqot metodologiyasini o'rganishdir. O'qituvchilar bu metodologiyani o'quvchilariga o'rgatish orqali, ularni ilmiy tarjima va mazmunni tahlil qilishda ko'rsatilgan qabul qilishlarni oson tushuntirishadi.

1. **O'ziga xos metodologiya:** O'qish darslarida ilmiy ommabop asarlarni o'qitish uchun o'ziga xos metodologiyalar va ta'limiy usullar tanlash juda muhimdir. Bu usullar o'quvchilarga mazmunni tushuntirish, tahlil qilish va mustaqil fikrni rivojlantirishda yordam bera olishi kerak.

2. **Amaliyotga yo'naltirilgan darslar:** O'qish jarayonini amaliyotga yo'naltirilgan darslar orqali samarali qilish muhimdir. O'quvchilarga amaliy mashg'ulotlar, taqdimotlar, va ilmiy muloqotlar orqali konseptni tushuntirish, nazariy materiallarni amaliyotga o'tkazish va o'rganish uchun imkoniyat yaratish kerak.

3. **So'z usti muloqot:** O'qituvchilar o'quvchilar bilan o'rtasida o'qishni ommabop asarlarni taqqoslash, fikrlarni almashish va muzokaralar tashkil etishni o'rganishadi. Bu, o'quvchilarni aktivlashtiradi va ularning fikrini rivojlantirishga yordam beradi.

4. **Ilmiy tarjima va analitika:** O'qituvchi o'quvchilarni ilmiy tarjima qilish va analitik fikrni rivojlantirishda yordam bera olishi kerak. Bu, o'quvchilarga ommabop asarlarning mazmunini tushuntirish, tahlil qilish, va mustaqil fikr yaratishga imkon beradi.

5. **Texnikaviy vositalardan foydalanish:** Ilmiy ommabop asarlarni o'qitishda texnikaviy vositalardan, masalan, kompyuterlar, internet, va elektron kutubxonalardan foydalanish juda muhimdir. Bu vositalar o'quvchilarni yangi ma'lumotlarga e'tibor qaratish, tadqiqot qilish, va o'rganish uchun ilmiy manbalardan foydalanishga imkon beradi.

6. **Dinamik dars tuzilishi:** Darslar o'quvchilarga mazmunni tahlil qilish, savollar o'rganish, va o'qitishni ilmiy tarjima qilish jarayonida dinamik bo'lishi kerak. Bu, o'quvchilarning diqqatini saqlash, faol ishtirok etish, va o'rganishni samarali qilishga imkon beradi.

7. **O'qitishning hamkorlik tajribasi:** O'qituvchilar o'quvchilarni o'qish jarayonida hamkorlikda ishlash, ularning savollari va muammolari bilan shug'ullanish juda muhimdir. Hamkorlik tajribasi o'quvchilarni o'qish jarayonida qatnashish va fikr almashishga imkon beradi.

Mashhur ilmiy asarlar fanni sinfda o'qitishda qimmatli vosita bo'lishi mumkin. Ular o'quvchilarni qiziqtirish, faol o'rganishni rivojlantirish va fanni o'quvchilar hayoti bilan bog'lashda yordam berishi mumkin. Biroq, o'qituvchilar o'z darslarida

ilmiy ommabop asarlardan foydalanishda e'tiborga olishlari kerak bo'lgan o'ziga xos xususiyatlar mavjud.

Eng muhim jihatlardan biri bu matnning qiyinchilik darajasidir. Ommabop ilmiy asarlar keng omma uchun yoziladi, shuning uchun ular murakkabligi jihatidan juda xilma-xil bo'lishi mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarining o'qish darajasi va asosiy bilimlariga mos keladigan matnlarni tanlashlari kerak.

Yana bir muhim nuqta - matnning to'g'riligi. Ommabop ilmiy ishlar har doim ham ekspertlar tomonidan tekshirilmaydi, shuning uchun ulardagi ma'lumotlarning to'g'riligiga ishonch hosil qilish kerak. O'qituvchilar buni muallifning ma'lumotlarini tekshirish va boshqa ma'lumot manbalariga murojaat qilish orqali amalga oshirishlari mumkin.

Matnning qiyinligi va aniqligi darajasidan tashqari, o'qituvchilar o'z darslarida ilmiy ommabop asarlardan foydalanish maqsadini ham hisobga olishlari kerak. Ular matndan yangi kontseptsiyani kiritish uchun foydalanayaptimi? O'tilgan mavzu bo'yicha qo'shimcha ma'lumot berish uchunmi? Yoki munozara va munozarani rag'batlantirish uchunmi? Maqsad darsda matndan qanday foydalanilishini aniqlashga yordam beradi. O'qituvchi ommabop ilmiy ishni tanlagandan so'ng, undan darsda qanday foydalanishni rejalashtirishi kerak. Ommabop ilmiy ishlardan foydalanishning bir qancha turli usullari mavjud, masalan:

O'quvchilarga matnni mustaqil o'qib chiqish va keyin uni sinfda muhokama qilish.

Matnni ma'ruza yoki taqdimot uchun asos sifatida ishlatish.

Simulyatsiya yoki rolli o'yinni yaratish uchun matndan foydalanish.

Tadqiqot loyihasi uchun savollar yaratish uchun matndan foydalanish.

Tanlangan aniq faoliyat darsning o'quv maqsadlariga bog'liq bo'ladi.

Dars jarayonida ilmiy ommabop asarlardan foydalanilganda, asarning g'oyasini bilish kerak. Ommabop ilmiy asarlar ko'pincha ma'lum bir nuqtai nazardan yoziladi va ular masalaning barcha tomonlarini ko'rsatmasligi mumkin. O'qituvchilar o'quvchilarni o'qiyotgan ma'lumotlari haqida tanqidiy fikrlashga undash orqali ularni xabardor qilishlari yordam berishi mumkin.

Nihoyat, o'quvchilar ilmiy ommabop asarni o'qib bo'lgach, o'quvchilarning materialni qanday tushunishlarini baholash zarur. Buni turli usullar bilan amalga oshirish mumkin, masalan:

O'quvchilardan matnning qisqacha mazmunini yozishni so'rash.

O'quvchilarga matn bo'yicha savollarga javob berish.

O'quvchilarni matn bo'yicha bahs yoki munozarada ishtirok etish.

Baholash o'quvchilarning ilmiy ommabop asarlarni o'qish orqali kerakli bilim va ko'nikmalarni egallashini ta'minlashga yordam beradi.

Xulosa qilib aytish mumkinki, ilmiy-ommabop asarlar fanni sinfda o'qitishda samarali vosita bo'la oladi. Ommaviy ilmiy ishlarning o'ziga xos xususiyatlarini hisobga olgan holda o'qituvchilar ulardan o'quvchilarni qiziqtirish, faol o'rganishni targ'ib qilish, fanni o'quvchilar hayoti bilan bog'lashda foydalanishlari mumkin. Matnlarni sinchkovlik bilan tanlash, ulardan foydalanishni rejalashtirish va o'quvchilarning tushunishini baholash orqali o'qituvchilar ommabop ilmiy ishlar fanni o'qitishga ijobiy hissa qo'shishini ta'minlashi mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi.- <http://agroxizmat.uz/oz-OZ/president>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2023-yil 15-fevraldagi 66-son qarori
3. Boshlang'ich ta'lim konsepsiyasi // Boshlang'ich ta'lim, 1998, 6-son.
4. Umumiy o'rta ta'limning Davlat Ta'lim Standarti va o'quv dasturi (Boshlang'ich ta'lim). - Toshkent, 2017
5. Shahnoza, I., & Ikromjonovna, J. S. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLAR O'QUVCHILARINING DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISHDA ERTAKLARNING O'RNI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 806-808.
6. Саматов, С. М., & Сайдуллаев, А. (2020). О некоторых свойствах собственного значения двухчастичного дискретного оператора Шредингера. In *Modern stochastic models and problems of actuarial mathematics* (pp. 114-115).
7. Ikromjonovna, J. S. (2023). UMUMIY O'RTA TA'LIM MAKTABLARIDA JORIY ETILGAN YANGI DARSLIK LARNING AFZALLIK JIHATLARI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 661-663.
8. Jumanova, S. (2023). AUTUMN MOTIF IN THE POETRY OF USMAN AZIM. *Scientific Journal of the Fergana State University*, 28(2), 29.
9. Bromwich D. (2015). *Trapped in the Virtual Classroom*. The New York Review of Books.
10. Глазьев С.Ю. (2016). Экономика будущего. Есть ли у России шанс? / С.Ю.Глазьев. - М.: Книжный мир.
11. Ikromjonovna, J. S. (2023). BOSHLANG'ICH SINFLARGA TA'LIM BERISH JARAYONIDA ZAMONAVIY METOD VA VOSITALARNING AHAMIYATI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 581-583..
12. Майхнер Х.Е. (2002). Корпоративные тренинги / Х.Е. Майхнер. - М.: ЮНИТИ.